

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

De iuramento decurionum, Scribarum, & aliorum iudicum. §. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

tam, monendi infirmos, vt confiteantur. Dubium aurem est; non qua ratione hoc iuramentum sit licitum; cum aperitum sit licitum, & honestum esse; sed qualiter illo obligentur.

Pro quo supponendum est, Innocentium tertium in *c. cum infirmis, de parit. & veniss.* districte precipere medicis corporum, vt cum eos ad infirmos vocare contingerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant; vt medicos aduocent animarum, vt postquam fuerit infirmo de spiritali salute prouisum ad corporalis medicinae remedium salubrius procedatur. Quod decretum innoauit, & aggregauit Pius quintus in quadam constitutione, quae incipit *Super gregem dominicum* edita anno domini 1566. die octaua Maij Pontificatus sui anno primo *ibi*. Namque precipit medicis ad infirmos in lecto iacentes vocatis, vt eos ante omnia moneant de confessione faciendâ; neque tertio die eos visitent; quin eis coact per scriptum confessoris confessionem esse factam, & subdit Pontifex. De horum exacta obseruatione iuramentum debere medicos praestare; cum facultas eis conceditur medendi. Violantibus vero hoc decretum, graues poenas imponit, scilicet infamia & priuationis gradus doctoratus, vel licentiarum, quo insigniti fuerint; & insuper vt multentur poena pecuniaria arbitrio ordinariorum, vltra poenas assignatas in *de cap. cum infirmis*.

2. Praecipua difficultas huius legis est. Quae infirmitas esse debet, ad cuius curacionem medici procedere non possunt; quia infirmum moneant de confessione faciendâ? Plures Doctores censent solum esse infirmitatem periculum vitae inducentem. Sic Nauar. *c. 25. num. 61.* Gratias *1. p. decision. lib. 3. cap. 14. n. 7.* Manuel. *1. tom. sum. c. 246. sine*, quod periculum solum contingit, (inquit Rosella verbo *medicus*, *num. 3.* & *ibi Angelus num. 9.* quando ratione eius tenetur ager praecipit diuino non confessionis, mouentur; quia seculo hoc graui periculo etiam medici timorati non admonent infirmum de confessione faciendâ; saepeque in febribus malignis vno vel alio die medicinas applicant; quin hanc monitionem praemitant. Non igitur intelligi debet de infirmitate quacumque graui, & periculosa; sed de ea, quae proximum periculum avertit.

Sed aduersus supradictam sententiam obstant verba Textus in *supradicto, cap. cum infirmis*, *ibi*. Praesenti decreto statuimus, & precipimus. Iunctis his, quae dicit Pius quintus in sua constitutione, se nolle hoc tam salubre praecipitum vlla temporis praescriptione aboleri. Quae denotant nouum praecipitum facti, medicisque obligant ad aliquid aliud vltra obligationem, quam habent ex iure diuino, quae nulla temporis praescriptione aboleri potest. Constatque ex ratione decidendi *cap. cum infirmis*, quae est; ne cum infirmi admonentur, existiment, se iam esse in periculo, & afficiantur tristitia; ac proinde facilius mortis periculum incurant. Supponit ergo Pontifex debere monitionem fieri, antequam in hoc periculum deueniant. Si igitur solum obligentur infirmos admonere; cum infirmi in periculo mortis proximum incidunt, & praecipit diuino confiteri tenentur: Sane quicumque esset admonitus, intelligeret in periculo proximo mortis esse; ac proinde in desperationem salutis incidere posset, quod Pontifex vitare intendit.

3. Propter haec Sanchez *lib. 3. in Decalog. c. 16. n. 7.* Suarez *4. tom. in 3. p. disp. 35. sect. 3. num. 4.* affirmant sufficere infirmitatem, quae ex se lectum petat etiam si periculum proximum mortis non imminat. Idem sentit Caietanus *sum. verbo medicus, ad finem*. Fabiana verbo *medicina quaest. 12. num. 17.* Syluester verbo *medicus, quaest. 3. d. 3.* Bonacina *tom. 2. disp. 4. quaest. 1. de iuramento p. 16. num. 10. & in fine*. Et mea quidem sententia est explicatio germana Textus, & fini Pontificis conuenientissima: ac proinde retineamus. Aduerto tamen non esse opus, vt medicus per seipsum infirmum moneat; sufficienter satisfacit, si moneat per interpositam personam.

4. Secundo addit in supradictis decretis. Vt haec monitio ante omnia fiat. Quod qua ratione intelligatur, variant Doctores. Nam Officinis, Ancharanus, Ioannes Andreas, & Abbas in dicto *cap. infirmis* & Syluester verbo *medicus q. 3. d. 2.* Existimant monitionem non solum applicationi medicinarum praestendam esse, sed etiam conuentioni de salario praestando, subditque Syluester & Rosella medicos omittentes monitionem priuatos esse iure exigendi salarium, postquam ab illis reperti. Quia contra legem recipiunt, & tanquam contra legem receptum pro infecto haberi debere iuxta *legem non dubium, Cod. de legibus*. Ceterum haec sententia rigida est, nec videtur probanda. Nam de salario potest esse conuentio, antequam infirmitas nota sit, monitio autem ad confessionem necessarium debet subsequi infirmitatis noticiam. Non igitur conuentioni salarij esse necessarium praemittenda monitio. Deinde probandum non est, quod tradunt Rosella, & Syluester. Nam esto obligentur medici ante conuentionem de salario, moneat infirmos, & monitionem omiserint; non obinde priuati sunt iure exigendi salarium; neque ab illis reperti potest tanquam male acceptum. Quia petitio salarij secundum se non est illis prohibita; ad summum est prohibita petitio salarij, & conuentio ante monitionem. At sic prohibi-

ta peti, si de facto petantur, restituenda non sunt. Neque obstat *lex non dubium*. Nam intelligenda est de iis, quae directe legi aduersantur; non de iis, quae solum aduersantur in quadam circumstantia, vt in praesenti. Petitio namque salarij non aduersatur legi, sed petitio ante monitionem; ac proinde petitio sustinenda est; tamen monitio praemissa non fuerit. Quapropter cum Pontifex dixit monitionem ante omnia praemittendam esse; exillimo, id solum voluisse, vt ante omnem medicamentorum applicationem monitio praecedat. Sic Nauar. *sum. c. 25. num. 61.* Sanchez *d. lib. 3. sum. cap. 16. num. 4.*

5. Tertio addit Pius quintus, ne elapso tertio die ad monitionem medici visitent aegrotum; quin eis coact per scriptum confessoris, fuisse confessum; nisi confessorius ex rationabili causa longius tempus concedendum iudicet. Quod decretum, ne videatur charitati contrarium quae obligat etiam obstinatis fauere, cum est periculum moris; dicendum est, Pontificem solum velle, ne medici visitent aegrotum reuocentur conficere in poenam suae obstinationis, quando non est probabile periculum, vel moriendi, vel aggravandae infirmitatis ex desertione. Nam si hoc probabile periculum sit, credendum non est Pontificem obligare voluisse medicos, ad sic deserendum infirmos, cum id contra charitatem esse videatur. Suar. *d. tom. 4. in 3. p. disp. 35. sect. 3. num. 5.* Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 16. num. 10.*

6. Haec dicta sint spectato iuris rigore. At si consuetudinem spectemus; existimo in Hispania hoc decretum consuetudine derogatum esse. Videmus namque medicos timoratos visitare infirmos graui morbo affectos, quin de confessione faciendâ moueant, quo vsque periculum mortis vident imminere; neque exigunt testimonium in scriptis de confessione facta; neque poenam illo decreto lae imponunt. Quocirca cum iuramentum faciunt medici de seruando decreto Pij quinti, intelligi debet. prout decretum vsu receptum est. Sic Suarez & Sanchez *supra*.

§. V.

De iuramento decurionum, scribarum, & aliorum iudicum.

SUMMARIUM.

1. Decuriones quod iuramentum emittant.
2. An obligentur peccata publica inquirere? Aliqui affirmant, probabilius est oppositum.
3. Quid de obligatione seruandis secretum.
4. Quid de iuramento scribarum seruandi taxam à Rege praescriptam.
5. Quid si taxa sit consuetudine derogata? verius est non obligari.
6. Iurans seruare statutum alicuius collegij religionis, &c. obligatur eo genere obligationis, quo obligantur statuta.
7. Quid de iuramento aliorum iudicum.

Curum est, omnia haec iuramenta licita, & obligatoria esse, & Republicae conuenientia. Solum est dubium, qualiter iurantes illis teneantur.

1. Decuriones namque vulgo Regidores Iurandos iuramentum emittunt, tum seruandi secretum earum rerum, quae in consistorio tractantur, tum prospiciendi bono communi Republicae, & manus suam fideliter obeundi.

2. Quo iuramento facto censet Petrus Nauarra *lib. 3. de reformatione cap. 3. sub 3. num. 20.* Manuel Rodriguez *2. tom. sum. cap. 28. num. unico in 4. interrogat.* Supradictos decuriones obligatos esse sub mortali, inquisitionem facere de peccatis publicis, verbi gratia. An sint publici concubinarij; an sint mensae expositae ad ludum, mulierculae medicarices, maleficae; iurgia; odia; & alia similia; quae rempublicam inficiunt; & facta inquisitione obligatos esse denunciare iudici, vt remedia adhibeat. Quod si in tali denunciatione, aut inquisitione notabiliter negligentes fuerint, affirmant supradicti Doctores, eos petitorij mortalis teos fore. Quia & ratione officij & iuramenti ad haec munera praestanda obstringuntur.

Ceterum Doctissimus Thomas Sanchez *lib. 3. in Decalog. cap. 14. num. 16.* Affirmat se consuluisse penitissimos aduocatos Regiae Cancellariae Gratianen. Ib. que omnes vnanimi consensu respondisse, decuriones seu Regidores ex proprio officio solum teneri prospicere bono publico, & temporalis Republicae, quale est, vt populus recte prouideatur, praemia rerum venialium non sint excessiua, ne ministri publici iniuriam ciuibus faciant, neve grassentur latrones, sed viae publicae sint tuta, & si forte alicubi pestis sit, ciuitas custodiatur, &c. Non tamen tenent ex suo particulari officio, neque ex iuramento alia peccata publica inquirere, & denunciare. Cui sententiae ipse Sanchez libenter assentitur cum Abedo in curia Pisana *lib. 2. cap. 3. n. 1.* Et mihi placeat; tum quia praepcepta non sunt multipli-

canda ubi clarè de illis non constat; tum quia forma Iuramenti, quam præstant iij. Decuriones, nec verbum continet, ex quo appareat, obligatos esse, hæc peccata publica inquitere, & denunciare.

3. Quoad obligationem verò seruandi secretum, constat ex iis, quæ diximus præcedenti disp. punct. 6. pro materia qualitate obligari. Sic enim quæ in confessorio tractantur, manifestata non præiudicant notabiliter bono communi, aut alicui tertio; non excedit culpam venialem eorum manifestatio. Sanchez *ditto cap. 14. num. 5.*

4. Insuper scribæ, Procuratores alique officiales Iuramentum emittunt seruandi taxam sibi à Rege præscriptam. Vulgo *el arancel*, quam multi clamant esse magna ex parte consuetudine derogatam in cuius confirmationem allegant pretia rerum post illam taxam notabiliter excreuisse; ita vt se suamque familiam sustentare non possint, si taxam seruent. Cæterum his nunquam acquiescere potui: plures enim scribæ consului, an sufficienter se sustentare possint ex officio seruando taxam, si ipsis committerentur negotia, quæ possent expedire, & ab illis responsum accepti, optimè posse. Quæ ergo æquitas & iustitia postulat defectum negotiorum augmento pretij suppleri; & velle ex vno solo litigante accipere, quæ à pluribus accepturus eras? Præterea ab obseruatione taxæ excusari non potes nisi ob consuetudinem contrariam. At vsquemodo nulla est talis consuetudo. Nam si aliqui taxam excedant, clam accipiunt; nec Respublica consentit. Quomodo ergo allegare contrariam consuetudinem potes? Item omnibus iis officialibus mandatum est, vt in sine cuiuslibet scripturæ apponant salarium pro illa acceptum. Si ergo abundans accipientes dimittunt proponant, clarè ostendunt excessum à Republica non permitti. Quo ergo titulo illum habere possunt?

5. Sed gratis admisso taxam esse iniustam, vel consuetudine derogatam esse; est dubium, an ob Iuramentum de illa seruanda sis obligatus illam seruare: ita vt periturus exitas, si taxam violes?

Videretur affirmatiuè respondendum. Quia illud Iuramentum est de re honesta, & licita, & cedente in utilitatem litigantium, & bonum Respublicæ. Nihilominus censeo te illo Iuramento non astringi; non quia ad illud seruandum, te obligare non poterat; sed quia censendus es te non voluisse obligare. Cum enim aliquam legem seruandam iuras; iuras eam seruare eo modo, quo recepta est, & sub ea obligatione. Quia iuramentum est legi accessorium, & eius obligatione vis, obligationem legis firmare. Si igitur lex nullam inducit obligationem; quia est derogata, aut solum obligationem leuem, Iuramentum de illius obseruatione eandem, vel nullam obligationem habebit. Et ita loquens de Scribis tradit Sanchez *lib. 3. summ. cap. 14. num. 14.*

6. Hinc fit iuramentum seruare statuta alicuius Collegij, Vniuersitatis, religionis astringi virtute Iuramenti, eo genere obligationis, quo statuta obligant. Vnde si statuta non obligant ad culpam, sed ad penam subeundam, vt frequenter fit in communitatibus, Iuramentum de illis seruandis nullam inducit obligationem. Si verò statuta obligant ad culpam mortalem vel venialem pro gravitate materiae; Iuramentum eandem obligationem habebit. Quia censetur emissum sub ea conditione & obligatione, quam habet statutum. Sic aliis relatis docet Sanchez *lib. 3. summ. cap. 14. num. 2. Salas de legibus disp. 15. sectione 11. num. 19. Bonacina tom. 2. disp. 4. quest. 1. de Iuramento punct. 16. num. 6. vers. septimo, & sequentibus.* Et continetur manifestè ex Clementina 1. §. *omnibus* igitur *vecl. d. claramus, de verborum significatione.* Vbi ex voto seruandæ regulæ fratrum minorum non arctantur religiosi ad nouam culpam in iis, in quibus regula ad nullam culpam religiosos astringit.

7. Ex hac doctrina colligere potes; qualiter alij iudices ordinarij, & delegati obligentur seruare ea, quæ ingressu sui officij iurant; spectandum namque est; an secluso Iuramento lege naturali vel postica ea seruare obligentur; & pro qualitate illius obligationis erit obligatio Iuramenti. Si autem secluso Iuramento nulla astringuntur obligatione; ex vi Iuramenti eam non accipiunt. Quia Iuramentum (vt sæpe dictum est) easdem condiciones, restrictiones, & exceptiones habet, ac habet actus, super quo interponitur, vt latè probat Guier. *de Iuramento c. 37. & 38.*

§. VI.

De Iuramento facto contra prius Iuramentum, votum, seu promissionem qualiter obliget.

S V M M A R I V M.

1. Explicatur qualiter secundum Iuramentum priori aduersari possit.

2. Secundum Iuramentum aduersum priori solum in actu iurandi obligationem inducit, si sit materia honesta.
3. Si secundum Iuramentum priori aduersetur in materia iurata, non obligat.
4. Hic intelligendum est casu, quo primum Iuramentum obliget eo tempore, quo secundum emittitur.
5. Non sufficit primum Iuramentum successu temporis obligare.

1. **D**upliciter secundum Iuramentum priori aduersari potest. Primum aduersari potest in actu iurandi. Secundum in materia iurata. Exemplis rem declarabo: iurasti, promissisti, vouisti nullum Iuramentum emittere superiore inconsulto; emissisti Iuramentum inconsulto superiore. Hoc Iuramentum priori Iuramento aduersatur in actu iurandi, vt de se constat; sed non in materia iurata. Quia materia huius secundi Iuramenti priori Iuramento non erat promissa. Secundum aduersari potest secundum Iuramentum priori in materia iurata; necpe si post Iuramentum factum de castitate seruanda, promissisti sub Iuramento puellæ coniugium; & materia huius secundi Iuramenti contraria est priori promissioni.

2. Quando ergo secundum Iuramentum priori solum aduersatur in actu iurandi, & non in materia iurata. Secundum Iuramentum si aliis de re licita sit, obligationem inducit. Ratio est: Quia hoc Iuramentum est illicite fuerit emissum; non tamen est de re illicita. Ergo obligat debet. Quia ad obligationem iuramenti non attenditur, an licite iuraueris, sed an licitum sit, quod iuras. Et declarari potest in Iuramento blasphemio, aut sine animo implendi, quod obligationem inducit, si de materia honesta emittatur; tamen illicite fuerit emissum. Idem est in Iuramento soluendi vras aut mutuum peritum absque necessitate, quo Iuramentum seruandum est, quantum fuerit illicite emissum. Sic Panormitanus in *cap. cum contingat de iurando, numero 6. Molina Iuliana tractat. 2. de iustitia, disput. 580. pag. 1846. Suarez tom. 2. de Religione lib. 2. de Iuramento cap. 24. num. 2. & 3. Sanch. lib. 3. summ. c. 6. num. 12.*

3. Quod si Iuramentum secundum in eius materia, seu promissioni; nequaquam potest obligationem inducere, vt potest de re omnino illicita. Illicitum namque est, violare Iuramentum, votum, & vna validam promissionem. Non igitur obstringi potes iuramento, ad hanc faciendam violationem. Quia iuramentum non est vinculum iniquitatis. Et in hoc sensu dicitur in *e. quanto de iurand. iuramentum illicitum obligatorium non esse. Illicitum inquam, non ex parte cause extrinsecæ viciantis iuramentum sed ex parte obiecti, seu materiae iuratae. Quia cadit supra materiam prohibitam. Exemplis doctrina illustratur. Si post votum castitatis promittas feminæ matrimonium, nulla est promissio, etiam iuramento firmata sit. Vt definitur *cap. vultus, qui clericus, vob. vobent.* Item promissisti alicui coniugium, non poteris alteri te sub Iuramento obligare. *cap. sicut de sponsalibus, & ita tenent multus relatis Couart. de pactis 2. p. 2. num. 4. verlicarum & 4. decret. 1. p. cap. 51. num. 6. Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 30. n. 2. & lib. 3. summ. cap. 3. n. 26. Suarez lib. 3. cap. 19. n. 10. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 6. num. 1.**

4. Verum vt secundum Iuramentum in materia iurata contrarium sit priori iuramento, voto, seu promissioni, & obligationem non inducat; debet primum Iuramentum, votum, seu promissio obligare tempore, quo secundum emittitur. Alias si primum Iuramentum votum seu promissio eo tempore obligatoria non sunt, secundum Iuramentum illis non potest esse contrarium, Quia verè non sunt, & consequenter obligationem habet si de materia licita emittatur. Vt expressè definitur, *cap. Tuas nos de primero de iurando.* Vbi cum quidam monachi percipientes pensionem in beneficiis constitissent clericos præleratos iurare matorem solita pensionem soluturos contra canonicas sanctiones, & postea Episcopus illos instituens iurare mandauit, quod antiquam pensionem, & solitam non augebant. Hoc posterius Iuramentum, (inquit Pontifex) quia ratione & Latranensis concilij auctoritate iuratur, primo præiudicat; id est, contra primum Iuramentum vires obtinet; eo quod primum non obligat. Sic Gloss. *ind. cap. Tuas nos & Doctores supra relati.*

5. At si primum Iuramentum votum, seu promissio obliget eo tempore, quo secundum Iuramentum emittitur, secundum Iuramentum nunquam inducet obligationem; tamen si successu temporis primum Iuramentum, votum, seu promissio desinant obligare, eo quod relaxentur, vel à parte remittantur. Quia non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit. Regula non firmatur de regula iur. in 6. & regula. Quod ab initio f. eodem. Quia ratione in *cap. quidam de conuerso. contingat.* Dicitur virum profitemem in monasterio iurata vxore; etiam illa moriatur, non teneri redire ad monasterium. Quia votum non fuit validum, & in *cap. placet nobis eodem tit.*